

BEELDENDE KUNSTEN

groot cosmisch verband en gehoorzamen eeuwige wetten.

Het decoratieve sluit m.a.w. de religieuze emotie niet uit; styleering beteekent geen opzettelijke schematisering van het geziene of verbeelde. Maar wel ontvouwt de cirkelvormige bloem haar blaadjes op eendere wijze als de ster haar stralen uitzendt, wel kronkelt de slang zich zooals de beek zich wendt en slingert door het bosch, wel openbaart zich altijd weer een ongescheiden rhythmische kracht in alle onderscheiden dingen of gebeurtenissen: in het vredig wuiven van den palmboom, in den gevreesden sprong van een tijger, in de jagende mannen en de badende vrouwen, in de heilige optochten of geëxalteerde dansen, tot zelfs in de komische dorpstafreelen toe.

Nuchter bekeken is de Balineesche schildering een optelsom van ontelbare gelijkwaardige onderdeelen, zonder voorkeur aaneengerijd tot grootere geheelen. Het oog vangt op een willekeurig punt zijn zwerftocht over het blad aan en volgt in een reeks van ontmoetingen met fantasie- of werkelijkheidsvormen het doorgaans ingewikkeld spel der lijnen, dat tot in de fijnste vertakkingen zijn spanning behoudt. De kunstenaar overziet het geheel niet in optischen zin; toch blijft het te overzien door zijn innerlijke orde. Men ervaart, dat de kunstenaar gericht was op de volkomenheid, de absoluutheid van het onderdeel; dat hij den aanleg, den oor-

Walther Spiess, Bali-legende - Collectie Van Lier

sprong, de noodzaak der vormen begreep. In zijn détailleeren schuilt geen krampachtigheid, maar enkel het geluk van zich op deze wijze te kunnen verliezen in de rijke veelvoudigheid van het leven, die in laatste instantie de eenheid veronderstelt. Elk onderdeel is een wereld in zichzelf, voldragen, volmaakt: een aan den macrocosmos beantwoordende microcosmos. Elk onderdeel blijkt een bron van vreugde voor den tekenaar, een middelpunt van beeldkracht, van waar het wonder kan uitstralen.

Zoedoende vindt men op deze schilderijen dan ook geen groot of klein, geen